

HALADÁS

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 " — "
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

Hirdetések díja:
4 hasábos petítor 5 kr.
Nyiltérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Szerkesztőségi iroda:
Főtér 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
Szordán és Szombaton.

Kéziratok:
Vissza nem adnak.

Kiadóhivatal:
VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindenemfő pörzsek hirdetések és reklamatik ide intézendők.

A tisztújítás.

A belügyminiszter intézkedett a megyei tisztújítás ügyében.

A törvényhatóságokhoz intézett körrendeletében a tisztújítás megejtésére f. évi december 15-ke és 1878 évi január 15-ke közötti egy hónapi időközt tűzte ki.

Ezen idő alatt tehát a tisztújítás nálunk is meg lesz és meg is lehet, mert az előmunkálatok erre vonatkozólag már is meg vannak téve.

A belügyminiszter ezen körrendelete megoldja azon vitásnak látszott kérdést is, hogy a tisztikart melyik bizottság alakítja meg?

Határozottan kimondja, hogy az új tisztviselői kart az új képviselőket választja meg.

A belügyminiszter egytuttal inti és felhívja a törvényhatóságokat, hogy oly tisztviselőket válasszanak, akik képzettség és jellem által tűnnek ki, a megyék becsülete és jövője függvén a tisztviselői kar minősége és milyenségétől.

S a belügyminiszter ezen figyelemztetése indokolt s a maga helyén van.

Mert akárhány helyett nem a jellem és képzettség, hanem az atyafiság határoz, s így esik meg, hogy több megye meg van nyomorítva oly tisztviselőkkel, akiknek semmi hasznát venni nem lehet, s még hadján, de a közügynek valóságos ártalmára vannak.

Nekünk nagy okunk nincs panaszkodni tisztviselőink miatt, nem is e miatt történik a felszólalás, hanem azért, nehogy oly elemek jussanak be, a kiket privát vagy agyafisági érdek visz a küzdőterre, a közügy rovására.

Ha vannak oly tisztviselőink, akik a bizalmat talán meg nem érdemelték, — azokat buktassa meg a votum; ovakodjék azonban a törvényhatóság bajait hasonlókkal orvosolni akarni.

A böles képviselet egyébiránt ismeri a reá nehezede felelősség súlyát s bizonyára lelkiismeret szerint fog a legfontosabb ügyben intézkedni.

(—)

— Az oláhok pénteki veresége az oroszokat épen nem hatotta meg, s mint Sistolából távirják, Imeretinsky hg. roszalását fejezte ki, hogy az oláhok önfeljüleg támadni merészkedtek. Ellenben Bukarestben mindinkább nő a rémület és elkeseredés. A konzervatívek sürgetik a sereg hazahívását, a kamrák egybeülését s több miniszter támogatja e kívánságot; de Bratianu és a fejedelem ellenzik s így természetes, hogy a szegény oláh vitézek vére tovább is folyjon a császár érdekében. Mint egy mai sür-

göny jelenti, különösen fokozza Bukarestben az izgatottságot az hogy a pénteki harez veszteségeiről mindinkább növekedő számokat vallanak be hivatalosan s most már-már bizonyosnak vehető, hogy az igazi veszteség több ezer embere rug!

— A lefoglalt sinek. A „M. Hiradó” által azon hír jutott a lapokba, hogy a rendőrileg lefoglalt vasuti sinek a bel- és közlekedési miniszterek rendelkezésére feloldattak a zár alól és Orsovára szállítottak, hová egyelőre cízmezve voltak. Illetékes helyről jelentik, hogy e hír alaptalan. A kérdéses sinek a kormány felfogása szerint tovább szállíthatók nem lévén: zár alól csak annyiban oldattak fel, hogy a tulajdonos ezégek Bécsbe leendő visszaállítás végett átadattak.

Mely iparág volna városunkban leginkább fejleszhető.

A ki tudja és tapasztalja azt, hogy e korszakban a vagyon mindenképpen fenntartó oszlopa, ez biztosítja az államok fennállását, erejét — sőt ma már dicsőségét is, s hogy a vagyonos polgári osztály főtámasza az államnak; ha köztéren működik fő feladata kell hogy legyen az ipar fejlesztésére hatni, azon munkálkodni.

Ily elvektől indítva vettem föl a kezembe, nemhogy egy szakcikket írjak, — ezt avatottabb kezekre bízom, — hanem hogy rá mutassak egy iparág melynek fejlesztése városunk előhaladásának egyik tényezője lenne.

Kétségtelen az, hogy valamely iparág oly városokban üzetik tömegesebben, hol az általa előállított cikkek keresletnek örvendenek s a szükséges feldolgozandó nyers anyag kapható.

Lettlégén bár mi az oka de természetes oka van annak, hogy Tordán a bőr- és kordoványipar nagy kiterjedésben üzetett, a híres kordoványt pedig Torda s még egy pár város készítette csak Erdélyben, s Kolosvárt is például, kordovány bőrrel ma is Torda látja el.

De nem hunyhathunk szemet azon szomorú tapasztalat előtt, hogy ez iparág is mind kisebb és kisebb terre szorul, a mester emberek elszegényedtek, s alig néhány üzi még némi haszonnal iparát.

E lapok hasábjain, ha jól emlékszem — ki volt már mutatva az ok, hogy hazai kézműveink miért szorulnak mind inkább le a piacról. A külső konkurrencia miatt, mely jobb és olcsóbb portékát ad.

Ezzel szemben kellene sikeresen fellépni.

Timáraink — kordoványosa inknak van némi privát vagyona is, sőt vannak közöttük igen jó moduak. Van magának a társaságnak is szépecske vagyona.

Bőr gyárt kellene állítani! E gyárban a vagyonosabb részvényesként, a szegényebb munkásként vehetne részt. Egy két kiképzett ifju sikeresen vezetné a gyár munkálkodását, piacza pedig a bőrnek minden id ben van.

Ime! Ez mit timár és kordoványos polgártársaimnak a nyilvánosság előtt el akartam mondani. Jó indulatból tettem ezt, s forró vágyam: Vajha ez iparág lendületére saját maguk és a közjó előhaladására megtennék azt, a mi legidő-reszűbb.

A csatatérről.

Azon körök szerint, melyekben az angol célzatai nem ismeretlenek, az a nézet uralkodik, hogy Elliot kinevezése angol nagy követté Konstantinápolyba annyit jelent, hogy Anglia határozottan fog fellépni.

A császár parancsára az összes tartalékhadak mozgósítása elrendeltetett. A békéről szóló hírek légből kapottak.

Izmail pasa, aki Mukhtárral egyesül, nem az, ki Tergukasov ellen folytatja hadműveleteit hanem egy kurd főnök, ki Van felől Erzerumnak tart egy hadosztályal s utközben Mukhtár pasára talál, kinek seregével egyesül. A muszkák Bajacia felé hátrálnak.

A „D. T.”-nak jelentik Sumlából, hogy a törökök Solmik mellett a muszkákat négy órai harez után roppant veszteségekkel visszaverték. — Bielából távirják a „Standárd”-nak, hogy a czarevics Rasgrád felé indul.

A „Daily Telegraph” Perából arról értesül, hogy a törökök előkészületeket tesznek az összes plevnai hadállások visszafoglalására.

A „Havasügynökség” jelenti: Izmail pasa folytatja utját, hogy Mukhtárral egyesüljön. Az egyesülés közel van. A Dunánál a Dobrudzásban jelentéktelen csapatok voltak. Az oroszok folytonosan bombázzák Rusesukot.

A lapok azt állítják, hogy az Alad-sadagról elmenekült török csapatok egy része egyesült Izmail pasa hadrestével, mely Khagizmánba érkezett, és Mukhtár pasával egyesülni törekszik. Ez utóbbi erős hadállást tart megszállva Szoganlidere felé.

A „Havas” ügynökség jelenti: Mukhtár pasa jelenleg Zevint tartja megszállva Soghaniáról nyugatra. Izmail Hakki pasa ugyanoda indul. A muszkák lövöldözik Karst a törökök erőlyesen választolnak.

Pénteken mult egy hete délután történt az oláhok támadása melyet oly sokáig vártak, a második griviczai mellvéd ellen. A támadást a 4. hadosztály eszközölte s háromszor ismételte meg, a harmadikat siker követte. Ámde éjjel a törökök kirohanást tettek s elvervén az oláhokat a mellvédet vissza foglalták. Ma az hallik hogy az oláhok tegnap újra ismét elfoglalták volna, de ez még nem talált megerősítésre. Az ideérkezett részletek nagyon kicsinyítettek.

Egy hivatalos jelentés igen érzékenynek állítja a veszteséget, de csak 150, a másik 200 embert említ veszteségnek.

Bizonyos, hogy a mellvéd elfoglaltatott és visszavetett, s a veszteségek sokkal nagyobbak voltak.

A veres kereszt egyik tagja beszélt, hogy 6000 oláh sebesült ápolására kaptak utasítást. Ugy látszik, hogy ez nagyon megszorítja a hivatalos jelentés szerinti veszteséget; a sebesültek nagy számához képest 2000 ember ölet-hetett meg s így összesen 8000 oláh vesztett el. Az összes oláh hadsereg leszámítva azokat, kik a betegségek vagy az előző csaták folytán veszték el, nem rug többre 15 000 embernél s nem tehetők fel, hogy annak a fele vesztett volna el.

A hivatalos jelentések nagyon dühösnek jelentik a csatát s ezekből kö-

vetkezve csak 8—9 százra volna tehető.

Ez az a mellvéd mely ellen az oláhok az utóbbi néhány hét óta támadásokat intézik.

Az oláhok nagyon elzárattak a támadás után, ily körülmények közt könnyen történhetik, hogy a védelem rendetlenül válik.

Azt is mondták, hogy a törökök aláaknázták a második mellvédet. Ennél a hírnél mindenesetre gyorsabban hatott a félelem, hogy a második mellvéd alá volna ásva.

Sulejman pasa támadása küszöbön áll.

Ozman pasa hadászata a védelmen alapul. Neki semmi baja sem lehet.

Teirst, amerikai ezredes, ki a krimi hadjáratban török szolgálatban állott, a muszka hatóságok kikergették Bolgárországból.

A Plevna alatti utolsó harezról tulzott hírek keringenek. E hírek szerint az oláhok 15,000 embert vesztettek volna és az egész nyugati hadsereg tökéletesen felbomlott. Jól értesült forrásból arról értesülni, hogy a veszteség mindenesetre igen jelentékeny volt. Különösen a törökök éji támadása valóságos mészárlás lett volna. Csak néhány ember menthette életét azáltal, hogy a bástyákról leugrott itt roppant az elkeseredés. Attól tartanak, hogy az oláh kormányellen ellenséges tüntetések vannak készülöben.

Tiflisből jelentik egy Bécsi lapnak hogy Mukhtár pasa sátrában okiratokat találtak, melyek bizonyítják, hogy angol tábornokok a fővezényletben részt vettek és vesznek.

A „Daily News” (ismeretes muszkaérzelmű lap) jelentése szerint az oláhok a második griviczai bástya ellen intézett támadásoknál több ezer embert vesztettek.

Plevna vidékén az okt. 19-ki román szerencsétlenség óta ismét némi szünet állott be. A muszka fővezényletet gondolkozóba ejtette a baleset, főleg mivel kétségtelenné lett, hogy a törökök időközben egy új belső védvonalat teremtetek, mely Plevnát csaknem bevehetetlenné teszi. A törökök összeköttetése Orhanievel még mindig eléggé szabad s ujabban ismét jelentékeny szállítmányok mentek Ozman pasához. Mint a „Polit. Corr.”-nek még okt. 11-ről Drinápolyból, írják, Hussein Valfi pasa 6000 emberrel, több száz kocsi éllel s 40 kocsi löszrel Orhanievből okt. 9-én Plevnába érkezett, anélkül, hogy ellenséggel találkozott volna.

E pasa teladata lett az összeköttetést Plevna délnyugati vidékén biztosítani. Időközben tudjuk, hogy Sefket pasa egy harmadik expedíciót rendezett, mely az utak rosz volta daczára pár napi késedelem után szerencsésen eljutott Plevnába. A kormány roppant buzgalmat fejt ki, hogy a plevnai és sipkai sereget téli ruhával ellássa. Téli ruha és deszkanemű a barakok készítésére éjjel-nappal szállítatik Drinápolyon át.

E városban nagyszerű raktárakat emelnek, melyekben óriási tömegben van liszt, rizs, bab, só stb. Kétszerszűtet folyton gyártanak s a készlet már is logalább félve elég. Vágó marháról szín-

tén gondoskodnak. Az összes magánlovak és szekerek állami szállításokra használtatnak. Ruméliában most mindenki katonai; sokan még üzleti dolgaikat is egyenruhában végezték. A ki nem honvéd vagy basi-bozuk, az a nemzet-országba lépett, mely Drinápolyban már 25 zászlóaljából áll.

A porta a „Pol. Corr.” egy okt. 12-ki konstantinápolyi levele szerint, egészben véve meg van elégedve a katonai helyzettel, főleg mióta Ozman pasa összeköttetése Sophia felé biztosítva van. A politikai helyzet — mondja levelező — még mindig változatlan, az ottani diplomácia teljesen tétlen. Közvetítései vagy más ilyenfelől még nincs szó. Csak a török lapok feszegetik e kérdést s folyton azt hangoztatják hogy a porta utasítson vissza minden mediációt s közvetlenül Oroszországgal alkudozzék. E nézet Stambulban nagyon elterjedt, ám- bár igen erős áramlat is, mely megelégednék bármily tisztességes békével.

Maga a kormány nem hisz a békében, hanem ellenkezőleg azt tartja, hogy a háboru tavaszig s talán még tovább el fog húzódni. E hitnek felelnek meg intézkedései, melyek közt figyelmet érdemel azon rendelet, hogy Kossovában új 20—25,000 főnyi hadtest alkottassék. Ezt a szükséglet szerint Görögország vagy Szerbia ellen fogják alkalmazni.

Az új bizottsági tagok névsora.

Tordai választó kerület.

Választó-hely Torda

Dr. Harmath Márton, Dr. Wolff Gyula, Pápai József, Nesselfeld Miklós, Albert János, Csongvai Domokos, idb. Csetri Sámuel, Lengyel Ádám, Gazner József, Szentkirályi Lajos.

Túri választó kerület.

Választó-hely Tur.

Fereneci József, Tarsoly Kálmán, Nagy Albert, Nagy Miklós, Papp Simon, Püsköki András, Jobbágy Sámuel, Szabó Lajos komjátszegi, Hammerl Antal, Orbok Sándor, Ifj. Marinka Ignác, Fenesán Fülöp, Csegezi Mihály, Fellner Iván, Moldován Gergely, Orbok Sámuel.

Aljárai választó kerület.

Választó-hely Aljára.

Balázs István, Teutzán György, Gál István, Nagy Elek, Jobbágy Máté, Tarsafalvi Pál, Rosnyai Ferenc, Balázs Ferenc, Nesselfeld Miklós, Bóér János, Zudor Ákos, Joannette Péter, Szabó Ferenc, Moldován Ananiás, Keleki Samu, Ersek Elek, Morár Gyeraszin, Nagy Titus, Dávid Jakab, Gálfi Mihály, Nikodin Kotisél, Gombos Mihály, Dávid István, Horváth Ferenc, Rédigér Béla, Ifj. Váradi István, Siménfalvi György, Muntján János, Gábor Mihály, Dávid Márton, Bordán Juon, Szabó Sándor, idb. Pápai Sigmund, Keleki György, Kósa László, Gálfi Ferenc.

Toroczkói választó kerület.

Választó hely Toroczkó.

Zsakó János, postam. idb. Zsakó István, Pál János, Tarsaly Gábor, Borbély Mózes, Létei Domokos, Rácz Stéfán Tamás Elek, Borbély Dani, Pálfi Károly tanár, Komjátszegi Lajos, Foszto, Balázs, Domos Mklós, Pálfi k. Dani, Vaszinka Juon, Pityik Demeter, Csongvai Lörincz Csegezi Lajos, Fodor Zsigmond, Dénes Mózes ifj.

Bágyoni választó kerület.

Választó hely Bágyon

Moldvai János, Kis János.

Kövendi választó kerület.

Választó hely Kövend

Tanka Sámuel, Nagy József

Alsó-sztimihályfalvi v. kerület.

Választó hely Al.-Sztimihályfalva.

Borsos Tamás Bajka Sándor

Felvincz választó kerület.

Választó hely Felvincz

Mészáros István Magyarai Pál Nádudvari László Schissel Albert

Mohácsi választó kerület.

Választó hely Mohács

Pap László, Pap Hilár Kolesár István.

Sz.-Kocsárdi választó kerület.

Választó-hely Sz.-Kocsárd

Moldován Gergely Sükösd Ferencz Oltsvári József Móhai Kálmán.

Egerbegyi választó kerület.

Választó-hely Egerbegy.

Sükösd Sámuel, Barabás József, Popp Gergely, Tolvaj József, Nagy Sigmund, Szentpáli József, Szentgyörgyi József, Sulutz Dénes, Moga József, Menasági János, Zatureoczy Károly Pataki József, Filipescu János, Menasági István, Sükösd Leopold, idb. Péter István.

Maros-Ludasi választó kerület.

Választó-hely M.-Ludas.

Foszto Géza Székely Dani Felföldi Elek Laczhgyi Frigyes Molnár Károly Kendefi Gyula, Moga László, Bóér János, Derzsi András, Száva Gábor, Kovács Elek, Recse Tiivador, Hegedűs Lajos, László János, Szokán Mihály, Novák Ede, Pásztor Sándor, siszér Lajos, Nagy János, Bitai Mátyás Tokai János Csizsér János, Papp Péter, Müller Albert. —

Levelezés.

N.-Egyed, 1877. October 23.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Nincs hálátlanabb szerep annál, midőn valaki arra vállalkozik, hogy a helyett hogy hibáit javítaná még azokat tetézi. — Igy tesz e nemes tanács is. — Nem akar vagy nem tud hatalmával élni. — Jogai és hatalma érvényesítése helyett, ezélszerűbbnek látja vissza húzódni azon kulisza falai mögé, a honnan számos évtizeden keresztül oly jól és bá- késen lehetett e város türelemmel bír- lakosságát kormányozni. — De haj! minden mulandó e világon. — S így a kulisza falai sem tarthatnak in aeternum. Most nincs más mód, vagy nyíltan küz- deni a célért, vagy ellenkező esetben másnak adni át a küzdőt. — E két al- ternatíva kezezi sarkpontját ama czólnak és reménynek, a melyek szerént kívánom, hogy e város haladjon. —

Elég volt a kuliszák mögötti játéka- kal, lássuk már a nyílt padon is. — Je- lenlegi társadalmi és politikai életünk oly irányban fejlődik, a melylyel passiv ellenállásba magunkat nem helyezhetjük. Ennél fogva tennünk kell, még pedig kétszerezett erővel. — Helyezze a városi t. tanács magát azon állásba, a honnét parancsai és rendeletei nagyobb erővel és érvénnyel birandnak. — Legyen jo- gai és hatalmának hű öre. — Tegyen és munkáljon e város érdekeiért oly önzet- len és szent buzgalommal, mint a mi- lyennel tennie kötelessége, mert, csak ugy lesz e város azon czélfelé vezérel- ve, a melynek neve haladás. —

Am de ezen czél nem lebeg a t. vá- rosi tanács szeme előtt. — Nem igyek- szik magát ama álláspontira kivívni, a melyre már eleitől kezdve kellett volna. Jobban szereti ama ósdi elvet vallani: jó volt ez régen is, jó most is. —

Ne legyenek olyan vaskalaposak, hisz tudniak kellene, hogy minden kor- nak megvan a maga jelszava. — ▲ ki azt követi az halad az emberiség czélja felé, a ki nem érti meg, az hátra ma- rad a liliputiakkal. —

Miért tartja magát annyira megkö- töttnek, hogy absolute semmit sem te- het? Avagy mi fáradságába kerülne az, ha a zsidó haszonbérletnek kötelességévé tenné, hogy a piacot tisztán tartsa, és az összegyűjtött szemetet ne engedje ott díszleni a városbáz és piacson? A vagy mi fáradságába kerülne, ha alkalmas idő-

ben és helyen erélyesen felszólalna ama kihágások és rendetlenségek ellen, me- melyek napi renden vannak? Azt hiszem ezek nem oly nagy teendők, melyeket ne lehetne ugy brevimmann elintézni. — De ezeken kívül lehetne még oly intéz- kedéseket is tenni, a melyek: aztán e városnak hasznára és előnyére szolgál- nának. — Ilyenek például egy becsüle- tes fürdő helyiség nyári és téli idényre, a mely égető szükség lévén itt, szépen jövedelmezne? — Nem ezélszerű lett volna egy katonai kaszárnya, a mely a pénz forgalmat nagyobbítaná? — (Ez utóbbi szönyegen is volt, de mint szük- ségfeletti elvetetett. —) Nem jó lenne-é, ha egy méntelep itt állomásozna, a mely- ben szintén tétetett lépés, hogy a város fogadja el? — Reméllem, lesz annyi be- látása a t. tanácsnak és mindent előg követni, annak ide való helyzetetéséért.

Ily és ehhez hasonló intézkedések mozdítanak elő e város emelkedését. — Ezek lennének ama factorok, melyek egy pár évtized alatt egészen más színbe öltöztetnék ez annyit szenvedett város épü- leteit és polgárait. — Nem kérdezőskö- dének az utazok, hogy miért nem épül Enyed várossa? mi az oka, hogy ama gyászos emlékü 48-iki romok ma is ép- ugy meredeznek ki a házak közül, mint- ha csak most lett volna ama catastropha.

Ez lenne első teendője a t. tanács- nak. — Minden erővel és eszközzel oda hatni, hogy e város biztos leptekekkel haladasson az emberiség vége felé. — Önöket e város polgárai bizalom és re- ménnyel helyezték ama pozitra, a hon- nan e város érdekeit előmozdíthatják. — Önök kezeibe tették le ez annyit szenvedett város sorsát és jövőjét. — Önök fe- lelősek tehát minden tekintetben e vá- rosért. — Azért tehát a régi slendrián- ból kibontakozva, haladjanak ama uton, a hol e város polgárai önöket látni ohajtja, hogy az utókór megbontárához helyett örömmel emlékezzék vissza önökre. — És ezt elvárjuk önöktől.

Justus.

T. cz. Volcz Bálint írchoz a „Haladás” tisztelt szerkesztőjéhez.

Helyitt.

Becses lapja 46-ik számának napi hírek czimű rovatában a tordai dalkör- ről tett észrevételeire van szerencsénk felvilágosításul tudatni, hogy a f. évi november hó 3-án tartandó dalestély műsorozatának a Keletben előbb — mint a Haladásban — való megjelenése onnan származhatik, hogy a meghívók, helyben és vidékre egyszerre expediatatván — Kolozsvárt a műsorozatot több meghí- vott, és ezek közt Bekésy Károly ur a Kelet érdemes szerkesztője — előbb kapta meg, mint itt helyben nagyon so- kan és azok közt az igen t. szerkesztő- ség is.

Hogy pedig mellőznök a t. szer- kesztő ur becses lapját, a kolozsvári la- pokkal szemben a dalestély első sorban való tudatásának elmulasztásával, az té- ves állítás, mert a kolozsvári lapok szer- kesztőiségei mai napig sincsenek meghívó által értesítve, s hogy Bekésy Károly ur a „Kelet” szerkesztője be nem várva a más alkalommal a szerkesztő- ségnek is küldeni szokott műsorozatot — lapjában közre adta, megvagyunk győződve, hogy azt nem (mint ujdonság- nak első sorban közlésével) a Haladás, rovására eső szándékból, hanem a tordai dalkör iránt több ízben tanusított jó in- dulatból előzékenységből tette, s a mit a nagyon t. szerkesztő ur becses lapjában két ízben is producálhatott volna, mert kéziratban s tovább mint 8 napig volt a műsor a t. szerkesztő ur nyomdá- jában, s annak mint ujdonságnak fölhasz- nálásával a nyomdai titok meg nem sér- tetett volna.

A mi azon jámbor föltevést illeti, hogy a dalkör „mintha csak Kolozsvár előtt kívánna föllépni s tordai publicumot ignorálna” — az nem

lehet egyéb, mint a találatkony észnek egyszerű botlása, s arra megjegyzésünk nincs is. —

Továbbá a t. szerkesztő ur — a ezikkre okot adott látszólagos hibáért — a dalkört a tanítgatás megvonásával igéri büntetni.

Ennek a szellemi protectiónak el- vesztését valóban komolyan sajnálnok, mert városunkban oly szükséges intéz- mény mint a dalkör, ók nélkül a sajtó részéről azt nem érdemelné meg, s bü- nítésnek annál szigorubb volna, mivel az által az egyletnek talán exintentiája is könnyen veszélyeztetnék.

Végül ki kell jelentenünk, hogy a dalkör működésében privát nézetek alá helyezve nincs, sem volt és nem lesz. Tordán, 1877. October 26-án, a dalestélyt rendező bizottság.

A felvilágosítást ugyan tudomásul vesszük, de ez bennünket nem elégit ki. Mert, ha a kolozsvári lapok meghívó által máig sincsenek értesítve az es- télyről, nem bírjuk felfogni, hogy azok a programot melyik ujjukból szopták? Egyébiránt a „felvilágosítás” az egy- let részéről több tárgyilagossággal s viczre való kevesebb törekvéssel is megtörténhetett volna, mert az egylet- ben az egyes birhat hajlandósággal a viczre, de az egylet maga soha!

Szerk.

Czéhrendszer és szabadipar.

I. A czéhrendszer fény és árnyoldalai

Gyakran hallottam s halljuk iparo- saink méltánytalan és minden helyes ala- pot nélkülözö, nem ritkán a tulságig vitt kifakadásait a törvényhozó-testület és a kormány eiten az 1872 évi VIII törvény- ezikk — illetőleg az ipar törvény létre- hozása miatt. — Mindezen kifakadások összege azon szerfelett téves nézetben öszpontosul, hogy a kormány intentioja az ipartörvényvel sem több, sem keve- sebb, mint a belföldi ipar elnyomása, az iparos osztálynak megölése, elszegé- nyítése.

Hogy mily ferde és téves fogalom ez először is igen könnyen kiténik, ha a már életét leélt czéhrendszert a sza- badipar rendszerével összehasonlítjuk. — Második esetben bizonyosságul szolgál arra, hogy iparosaink az ipari viszonyokat azok fejlődésre s előmozdítólag, vagy gatliólag ható számtalan körülményeket tényezőket, szóval a fejlődést és hanyat- lást s annak szereplő okait távolról sem ismerik. — Én nem török pálcázni fer- de nézeteik felett, mielőtt meg nem ki- sértsem a két rendszert nagyjában össze hasonlítani s azután is az illetőkre bi- zom a tanulság levonását. —

A mi a czéhek létrejöttének joga- sultságát illeti: azt kétségekbe vonni ko- rántsem lehet. — A középkorban az állami élet fejletlensége a kormányzati ros rendszer miatt a személyi és tu- lajdon jogok nem voltak biztosítva kel- lően az államnak nem volt oly hatalma, hogy a nép minden egyes tagját a ha- ltalmasabbak tulkapásai ellen kellően megoltalmazza s a mit egyesek nem tudtak megvédeni, összevállva társula- tott alkotva könnyebben biztosíthatták. — Ez időben minden foglalkozás külön rendet képezett; nemesek, papok, iparo- sok, kereskedők. S mindenik megélt, an- nélkül, hogy a másikkra támaszkodott volna, s mindenik csak saját önérdékét tartá szemelőtt. — Különösen az ipar- ral foglalkozók állottak először öszse és alkottak társulatot melyből a sajátosog szerkezet és szabálylyal bíró czéhek fej- lődtek ki. — Azon időben az helyes társulási elv volt! — Az iparágak ez időben meg igen fejletlenek voltak s csak kezletleges állapotjukat éltek, ke- vés volt a szükséglet s verseny épen nem létezett. — A czéhek az ipar ily ál- lapotában szó nélkül jó befolyást gya-

koroltak az ipar fejlődésére. — Ezt elismerték maguk a fejedelmek, és királyok is, az alapszabályokat megerősítették, kiváltságok és előjogokat engedtek s a ezeket több rendbeli kedvezményekben részesítették. — A tagok így öntudatosra ébresztetvén mind nagyobb és tágabb körű befolyást nyertek, községek, városok ügyeit intézték sőt sok helyen a hatalmat egészen magukhoz ragadták. — A mozgalmak időkben rendőri szerepet vittek, örködték a közvagyon és biztonság felett. — Ezen kívül még több érdemes körülményt sorolhatnánk fel a ezékek életéből, de ezek az előre haladott kor, s a mai általános haladás és magasabb műveltséggel szemben oly kiesinyesek, és sok közülük éppen nevetséges, — hogy bizony ma már illető ipar-ágak mesterei sem ohajtanák e szép szokásokat felújítva látni. —

Ezek képeznék a ezérendszernek fényoldalait, de lássuk az általános haladás és fejlődéssel szemben később mily állást foglaltak el. — Lássuk arnyoldalait! —

Foglaljuk össze egyszer általánosságban és lássuk azután részletesen. —

Megelői voltak a szabadversenynek s azáltal az ipar fejlődésének, megelői az egységes nemzeti szellem felébredésének, gátelői minden haladás, újítás és javításnak, akadályozói az érdekek egyesítésének, önérdek hajhászok, a közössel mitsam törődők — s mint ilyenek: eltörölendők voltak! —

(Folytatása köv.)

H i r e k.

— **Tankönyvekkel** az egész megyére szolgál „Volcz és társa“ könyvkereskedő Tordán. Bármely tankönyvet vagy bármely irodalmi terméket legpontosabban szolgáltat. Írószerek nagymennyiségben és jutányos árban kaphatók. Az iskolai előljárásoknak nem bírnak eléggé figyelmükbe ajánlani ez ízletet, mely bizonyára sok költségtől menti meg a vásárolni ohajtót.

— **Beküldetett szerkesztőségünkhez** Jókai Mór „Történelmi regénytárának“ II-ik füzeté. Tartalma „A névtelen vár.“ Ára 50 kr. E kitűnő vállalatot, melyből évenként 26 füzet négy regény tartalommal jelenik meg ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **A g. keleti congressus** megtartását a vallás- és közoktatási miniszter idei october 16-ról 26. 186 sz. a. kelt rendeletével betiltotta, mert összehívása és szervezése a 1868-ki IX-ik tezik szabványainak nem felel meg. Román Miron, n.-szobeni metropolita körlevélben értesíti híveit e körülményről s egyttal azon biztosítást nyújtja, hogy egyháza jogait, minden erejével iparkodni fog megvédelmezni és fenntartani, az ily megámadásokkal szemben, várjuk azt a harcot tehát, melyet az az egyház indítand meg az állam ellen, mely az államnak legtöbb jótéteményeiben részesül.

— **Meghalt Papiu Itar.án.** — E férfit nem más, mint Románia volt cultus minisztere és Erdély egyik legvármesebb reményű annectálója. Ő különben erdélyi szegény fia volt; sok vitát kezdett és folytatott historicusainkkal a románok eredete felett. Eseményképe volt: Románia a Tiszáig. Küzdött is e mellett, míg a végén a n.-szobeni tébolydában — hazája földjén — tegnap előtt kiadta lelkét. Évektől ápolatott e helyen, mint örült — most már minden esendes; eseményképe eltűnt, s jól esik testének a nyugvás itt, Románia helyett. Jobb sorsra lett volna érdemes, a különben eszes fő.

— **A szüret kezdetét vette.** Gyenge termésről beszélnek a gazdák, bizonyítja ezt az is, hogy akárhány csak ugy sutyomba szedte le, nem akarván igé-

nyeket támasztani köleséges szüreti ünnepek iránt. Hegyeink esendesek. Tíz-évek nem durognak, a puszkák és pisztolyok ropogása sem hallatik, de még egy jó „nevetés“ sem zavarja a esendet, mintha mindenki el volna foglalva azzal, ne hogy egy szem szőlő lecsök, és kárba menjen a termés. Az igaz, hogy kevés van, az legalább maradjon meg. Hajdan mindez másképpen volt, csak hogy akkor volt termés, volt pénz s következésképp sokkal több kedv is, mint most, a midőn se pénz se posztó. Adjon isten jobb szüretet, több kedvet, mert munkánk után meg is érdemeljük.

— **Torda tisztelt hölgyeit** figyelemztetjük, hogy ez év december havában fog megnyitni Kolozsvárt a „jótékony nő-egylet“ által rendezendő „országos gazdaszszonyi kiállítás“, melyből szögyen volna városunk hölgyeinek elmaradni! E kiállításra lehet küldeni, minden főzölkét, házi szötteket, ruha varrást, száritott is gőzben főtt gyümölcsöket, kenyeret stb. ki bővebb felvilágosítást kíván, kiadó hivatalunk szivesen szolgál vele. A pár évvel ezelőtt, városunkban tartott vegyes kiállításban fényesen igazolták hölgyeink hogy méltók azon hírnövre, melyben mint jó gazdaszszonyok részesülnek. Fel tehát tisztelt hölgyeim a nemes versenyre!

— **Az összekötő vasúti híd** Budapesten e hó 23-án, nagy ünneplésséggel megnyitották. E híd Pestet a Duna jobbpartjával és a déli vasúttal közvetlen összeköttetésbe hozza, mi kereskedelmének újabb hatalmas rugója leend.

— **Bábászati tanfolyam** nyílik meg a kolozsvári egyetemen jövő 1878-ik január 11-én, még pedig 24 bábánvendék 50 kr. ellátási díjban fog részesített. Azok, kik e kedvezményben részesülni ohajtanak, folyamodványaikat ez év december 15-ig az egyetemi tanácsához kell hogy beadják.

— **A megyei mérnöki hivatalok** ez év december 31-ével megszűnnek, s teendőjük a k. állam építészeti hivatalokra megy át. A mennyiben a megyei tisztújítás december 31-én előtt hajtatható végre, kérdéses hivatal már a tisztújításakor megszűnik. Minderről a belügyminis-ter egy rövid időn törvénynyé válandó törvényjavaslatot készített. —

— **A megyei tisztújításokra** nézve a belügyminis-ter ur rendeletet bo-ésátott ki a törvényhatóságokhoz, mely azt 1877 december 15 és 1878 január 15 napja közötti idő alatt az ujon alakulandó képviselő bizottság hajtandja végre.

— **Nekrológ.** Mészáros Endréné szül. Pétery erézia, Dömötör Lászlóné szül. Deme Amália ugy maguk, mint a megboldogultnak elvarárai és író társai nevében a legbensőbb fájdalommal jelentik testvérük, illetőleg nagybátyjuk Pétery Károly a mező-turi kerület volt országgyűlési képviselőjének, a törhetetlen elemi hazafinak, a lángoló tollu írónak Pusztá-Poón 1877. évi október hó 21-ikén, két heti szenvedés után, 56 éves korában, történt gyászos kímul- tást. Temetése a hely. hitvallásu egyház szertartásai szerint október 23-án dél- előtt 10 órakor történt. Adjon hamvainak nyugalmat a föld!

— **Tisztelettel felhivatnak** mind azok, kik a tordai dalkörnek f évi november hó 3-n tartandó dalestélyére meghívót tévedésből nem kaptak és arra igényt tartanak, neveiket Wolff Gá- bór és fia gyógyszerésztárában az e ezétra kitett ivre följegyezni méltóztassanak. Egyttal értesítetnek t. pártoló tagok, kik részvényeiket (2. o. é. frtat.) eddig lefizették vagy a dalestély napjáig lefi- zetik, személyre vagy családra szóló jegyeiket Dr. Wolff Gyula egyleti pénz- tárnok urnál, avagy a dalestély napján estve a pénztárnál fölvehetik. Tordán 1877 október 25. A választmány.

— **A tordai dalkör** folyó által évi november hó 3-ára rendezett a „kaszinó“ nagytermében saját pénztára javára táncvizsgálommal összekötött dalestély műsorzata: 1) „Szerettek“ Engeszer Mátyástól. (A kolozsvári dalárünnepélyen a pécsi dalárdának 1-ső pályadíjt nyert verseny darabja) 2) „Népdalok“ Zimay Lászlótól. 3) „Hallgasson el a fülemile id. Ábrányi Kornéltól. 4) „Népdalok“ bariton solóval. Wusing K. tól 5) „Su- hog a szél“ Zimay Lászlótól. 6) „Gyö- zelmi dal“ Huber Károlytól. Belépti- jegy: személyenként 80 kr. — Gyermekek 20 kr. Jegyek előre válthatók Wolff G. és fia gyógyszerésztárában Kezdeté est- ve 7 órakor

CSARNOK

A ki nem tud nevetni.

Elbeszélés. H. L.-tól.

Az d . . . i fürdőben ismerkedtem meg egy minden tekintetben érdekes ifjúval. Alig lehetett huszonöt — huszonhat éves s mégis homlokán egy mély, bevésott barázdla jelölte, hogy itt az időnél egy hatalmasabb ur végezte erőszakos munkáját. A sötét szemeket valami emésztő tűz tette szikrázóvá, az ajkak szigorú némasággal zárodak össze, — mintegy féltékenyen őrizve az oda benn rejlő titkot — s az éjfekete haját itt-ott fehér szálakkal szötte össze valami hatalmas szinező.

Ez arcra tekintve Lavateri tanulmányok nélkül is bizton mertem állítani, hogy az a valami, mely e dél zeg, büszke ifjut oly embergyűlölővé, oly komorrá tette, csupán csak egy mély, kimondhatatlan emésztő fájdalom lehet, s e fájdalomat — hihetőleg fontos okokból — kánytelen elrejteti szive legrejtettebb mélyébe.

Sokan beszéltek a fürdőn ő róla, ő senkiről. Sokat beszéltek multjáról, melyben főuri kalandok, vagy kaczer asszony- kák vitték a főszerepet, már mint a hogy az ilyen regény — hőssé alakított titokzatos egyénekről szokás. — S jelen- jéről, melyben az volt a legnevezetesebb, hogy a ki ez ifjura bizta valóperét, az egyenesen nyert ügynek tekinthette — mert talán elis feledém előre boesátani, hogy ez érdekes ifju hivatására nézve ügyvéd volt.

A többek közt beszéltek egy ifju grófnéról, ki minden áron elakart válni gyűlölt férjéttől, amaz meg tőle semmi áron, hó, ez kényes dolog lehetett, s ki legkevésbé jártas a törvénykönyvek for- gatásában, tudhatja, hogy elégszer évekre elhuzódik az eféle „én nem akarom“ per — de ifju ügyvédünk a férj ezerei, s mindkettőjük katolikus volta daczára ugy elválasztatta hathónap alatt egymás- tól, hogy többet semmiféle pap sem ad- hatná össze őket.

Ilyen, s ehhez hasonló sensationalis hírek kerengtek a fürdő újságoló köré- ben. Csak ő, ki miutegy anyagját képezé a napi mende — mondáknak, nem lát- szott tudni épen semmit mindezekről.

Sohasem járt társaságba, — boszan- kodtak is ezért az asszonyok nagyon — soha nem beszélt senkivel, nem érdeklődött semmi iránt, s főképpen nem lát- tuk őt mosolyogni soha.

Kisobb fürdőn, ha valaki különze- nek mutatja magát, s ha vissza huzodik a társaságokból, boszúból rendszeren vagy egy éles nyelvű asszonykától megkapja melléknévét.

Igy jutott a mi fiatal ügyvédünk is egy nagyon találá névhez. „Az a ki nem tud nevetni.“

M dőn először hallottam e megjegy- zést, mélyen elgondolkodtam felette.

Valjon csakugyan ily némák voltak ez ajkak örökké, s ily komor tűzben ég- tek e szemek!

Rendkívül kezdtem érdeklődni az ifju iránt.

Beláttam, hogy egy problema áll előttem, melyet igen vonzó lenne roám nézve — megfejteni.

Mi nők nagyon szeretjük az eféle talányokat megfejteni! — —

Elhatároztam, hogy ismeretséget kö- tők ez ifjuval, s hogy behatólok e ko- mor lélek sötét labirintjeibe, s hogy az- tán majd kigyógyitom bajából. —

em tagadhatja senki, hogy ez nem volt valóságos asszonyosan kigontolva, — nem az én hibám, hogy nem teljesült. — Mi nők ha érdeklődünk valaki iránt legelőször kutatjuk az életében rejlő titkokat, s aztán szent elhatározással a gyógyításhoz fogunk — s ha nem si- kerül? — — hó, annak mindenesetre a természet az oka; miért nem teremtett minket nagyobb lélek — buvárokká.

Mi valóságos hősi elszánást tudunk kifejtani ily dolgokban.

Talán ilyen becsvágytól égett az én keblem is, midőn feltettem magamban, hogy az ifjuval — „ki nem tud nevetni,“ megismerkedem.

Meggondolni és megtenni, nálunk nőknél egy értelmet képez a szótárban.

Hanem megvallom, hogy itt minden leleményességem esőtörtököt mondott.

Aztán egy nagy baj volt én reám nézve, egy szörnyű baj, mely valahány- szor eszembe jutott — szögyen vagy nem — megreszkettette egész valómat.

Az ifjunak egy hü, elváthatatlan ki- sérője volt, egy óriási nevfounlandi ku- tyá, mely esillogó szemével valahány- szor elhaladt mellettem reám nézett, s mindanyiszor tisztességesen megrázkod- tam ijedtemben. Ugy szerettem volna e kutyát valamiképpen lekötelezni, de még nevét sem birtam kiejteni félelmemben, Ach—il a második szötag rendszeren tor- komon akadt.

Beláttam, hogy itt minden közönsé- gesen használt ismerkedési fórmát félre kell tennem.

De hát hogyan kezdjem?

Oh, az az Achel az ő mérges szo- meivel!

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzék

a tordai vásárra 1877. octob. 20. hozottí tárgyakkak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza 7 frt. — Elegybuza 6 frt. 50 kr. rozs 6 frt. — Árpa 3 frt. 50 kr. Zab 2 f. 25 kr. Törökbuza 5 frt. 50 kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. Tüzifa köbmöter 3 frt. 20 kr. Marhahus 1 kilogramm 36 kr. Disznóhus 1 kilo- gramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr

Távirati tudósítás a bocsf tőzsdér. octob. 26

5% Metaliques 64.05. — 5% Nemzet. kölesön 67.25 1860-iki államkölesön 74.55 Bankreszvények 110.20 Hitel- részvények 8.96 London 214.30 — Urbéri kötvények: Magyarországi 117.75. Temesvári 77.75 Erdélyi 76.50 Horvát- szlav. 74.50. Ezüst 104.85. Cs. kir. arany 5.65 — Napoleond'or 9.48.

* Nyilttér.

Egy hátultöltő kétesövű da- mask Lefocheau vadászfegyver és egy idomított jó vadász kopó eladó. Értekezhetni ezek iránt Volz és társa könyvkereskedésében.

* E rovat alatt megjelenő közle- ményekért a szerkesztőség csak a sajtó hatósággal szemben vállal felelőséget.

Felelős szerkesztő és kiadó tulajd. Volz B.

H I R D E T É S E K.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15—52 102)

SYLVIUS BOAS urnak
az *Auxilium orientis* feltalálója

Specialista idegbajokban

Berlin Friedrich-strasse 22, I.

Nyilvános közönetnyilvánítás.

Miután 30 éven át idegbántalmaim ellen minden kigondolható szert megkísértem, sem végre *Sylvius Boas* ur *Auxilium orientis* is használtam és bizonyíthatom, hogy ezen egyszerű és ártalmatlan szer a legrövidebb idő alatt megmentett iszonyu bajomtól. Bár minden idegbajban szenvedő ezen szerhez fordulna és minden hírlap, mely az emberek üdvét szíven hordja e sorokat felvenné. Az *Auxilium orientis* valóban az egyetlen biztos hatású szer idegbajok ellen

M. A. Simon

Gyáros Pribusban

Ui. A „Györlitzer Anzeiger“ 95-ik számától 1875.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogadok.

Legfontosabb a háztartásnál!!!

Az őszi Idényre dusan ellátott Raktáramat bátorkodom a n. é. közönség figyelmébe ajánlani.

Frissen érkezett fűszer áruim között nagyon ajánlatsak: a kitünő Ananasz és Jamaicai Rum, többféle valódi Thea, finom Groy Sajt, Sardinia Angolna és páczolt Hering, úgy közelebb érkező Viza Ikra, valamint legjobb főző *Stockerai nagyszemű Lencse* és szép viasz Sár-ga héj nélküli *francia Borsó* sat.

És hogy tisztelt vevőim eddigi szives bizalmát mégjobban megnyerhessem, mind e Cikkekén kívül a Cukor valamint a mindennapi legszükségesebb cikkek árát

Tetemessen leszállítottam.

Bővebb értesítést adnak közkészen forgo árjegyzékeim. Nagy-Enyed, october hóban.

Bisztritsany Lajos.

(16—4 5)

Alólrottak, mint a „VICTORIA“ biztosító társaság ügynökének van szeresége köztudomásra hozni, hogy a gabona és takarmány készletekre nézve a lehető legolcsóbban megszabott díjtételek mellett biztosításokat egy óra is elfogad.

Bizalommal kéri ezért mindennemű tűzbiztosítási s ez uttal jelesen

takarmány és gabona biztosítások

közvetítésével alólrottat bizni meg, ki minden további felvilágosítással, nyomtatványokkal stb. rendelkezésre áll.

HARMATH JÓZSEF,

a „Victoria“ ügynöke, VOLZ és TÁRSA Cég alatt.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szeresésük vagyunk köztudomásra juttatni, hogy az itteni piacon egy

Könyvnyomdát

állítottunk fel, öszvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papir-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„HALADÁS“

ezimű lap mint Torda-Aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitett feltételek mellett előfizetéseket elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czélokra, gyászhirek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszók, meghívók, vendéglői étlapok,

a legjutányosabb áron, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmazványok sat., könyvek különösen az oskolák használatára magyar és román nyelven, imakönyvek, ipar és kereskedelmi sima és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezekén kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó cikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközlünk. Végül író és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközlötnek. Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szives pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek eleget tehetni és a közönség meglégedését kinyerni legfőbb törekvésünk leend.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házánál.

Ny. Volz Bálintnál Tordán.